

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sammelhandschrift - Cod. St. Peter pap. 24

Busche, Hermann

[S.l.], [2. Hälfte des 15. Jh./Anfang des 16. Jh.]

Platina: Liber de vita christi ac omnium pontificum, Auszug

[urn:nbn:de:bsz:31-16599](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-16599)

Haec Pontificum vitae ex Platina desumpta sunt.

Pontianus natione Romanus, patre Calpurnio, temporibus
Alexandri imperatoris fuit: anno ab urbe condita .d. cccc.
lxxiiii: Anno vero Christi .cc. l. xlv. Inter imperatores
Helio gabali & Alexandri exes imperatores sunt habiti
Diadumenus: Macrinus: & Albinus: quorum nomina pre-
mittere institui: cum quia parum imperarunt: tum vel maxime
quia nihil memoria dignum gesserunt. Solus tamen Albinus ob
edacitate nomen aliquod apud pastores consecutus est: ut ait
Cornelius: q. centum persica campana: decem melones Hostien-
gentas ficos passarias: quadringenta ostrea una egra
comedebat. Sed omittamus haec monstra ad Alexand-
rum unicum virtutis exemplar: q. senatus ac militum studio im-
perator creatus ad componendam rem publicam vitio superiorum
principum labefactatam animu adiecit. Adiutores autem ad-
rem habuit: & Iuliu Frontinu viru doctissimu: Ulpianu
& Paulu viros in iure civili praestantissimos. Iustitia vero
coluit: ut nemo unquam de illata ab eo iniuria questus sit. Procul
omni pompa & ambitione vixit: Unde semel tantu dum
esset picta toga usus est. Siquis autem inter salutandu caput
flexisset: aut blandius aliqd dixisset ut adulator venicere
Erat praeterea tantu prudentia: ut a nemine decipi posset. U-
Turinu q. munera accipiebat: quod magna esse auctoritatis apud
imperatore videretur: in foro transitorio ad palum alligatu sum-
mum necari iussit: preconant clamante: fumo punitur q. fumus vendit.
Pecunias autem quaru mater Mamta ut mulier studiosa fuit omni-
contempsit. Gemmas reiecit ut res muliebres: dictitans in
Vergilio (quem Platone portaru vocabat) plures & meliores
gemmas esse.

56

Antherus natione græcus / patre Romulo pontifex creatur
Maximino imperante.

Censuit Antherus episcopu omisso primo episcopatu ad aliū,
necessitatis causa & utilitatis non sui ipsius, sed creditaru
ouium posse transferri: interposita summi pontificis auctoritate:
quod hodie a plerisq; contra fit: Ad utilitatem enim propria
respicientes: immo voluptatem: ut habeant unde expleant
ad uberiores semper respiciunt: Non quot oues, & qua ratione
& pascendæ sint querentes: quod est officiu boni pastoris: sed
& sciscitantes quæ tum singulis annis inde excerpri possit. De cura
animarum parua fit mentio: de augendis prouentibus magna: quo
multa iumenta & plures seruos: ac eos quidem ignauos & stolidos
domi alant.

Dionysius: cuius origine Damasus inuenire potuisset negat: ex monacho
pontifex creatus / presbyteris ecclesias & cimiteria in urbe Roma
statim diuisit. Parochias & dyoceses foris distribuit: quo quælibet
finibus suis limitibusque contentus esset.

Dionysii vero temporibus Paulus Samosatensis ab orthodoxa fide
discedens Artemoniam heresim suscitauit: Nam in demortuo locu
Antiochenus episcopus creatus superbe nimiu sese habebat:
& inter eundem enim præ superbia & litteras relegerebat: &
& dicebat epistolas multis constipato agmine præcedentibus ac
subsequentibus: Unde propter hominis arrogantiã Christiana
religione pleriq; detestabantur. Sed quid facerent nostra tempestate?

X
qua nil vel superbiæ vel pompæ: nolo dicere luxuriz: addi potest
Si tot adoleſcentes / antambulantes ſericatos & coccinatos in eq
p̄ſerocibus ac phaleratis viderent: ſi q̄ ſubſequentium
p̄ſbyterorum turbam cernerent / chlamydis optimi cuiusq̄
coloris hinc inde ab equis drauratis pendentes. Extrax
tur eos ſat ſcio: dicerent nil eis cum Chriſto præter ſimilitud
nem quandam religionis comune eſſe.

Bonifacius ſecundus / patria Romanus / patre Sigisbundo / Juſtini
no imperante fuit: Quem q̄dem imperatorem tanti conſtat ing
• nii / tantæq̄ doct̄rinæ fuiſſe / ut miru non ſit ſi leges Romanas
ſparſas & incompoſitas in ordinem ad utilitatem homini red
gerit: ea q̄ abſiderit quæ ſupervacanea & inutilia videbantur
Hac tamen in re conſilio & opera Iohannis patricii / tribuni
ni / Theophili / Doroſtri uſus eſt: q̄ tum doct̄rina & aucto
tate inſignes habebantur. Immenſum namq̄ illud libroru p̄la
Cui duo enim fere milia libroru fuiſſe conſtat) coacervatis ſim
ab urbe condita uſq̄ ad hæc tempora tot iudiciis / in quinquaginta
libros titulatim digeſſit: quos nunc digeſta / nunc pandecta ap
lant: q̄ omne civilem doct̄rinam continent. Idem quoq̄ legum
epitomen fecit libroru quattuor: Has autem leges inſtitutionem
vocat. Dicimus etia Juſtiani codicem & volumen eſſe. Sum
preterea q̄ dicunt Juſtiano ipſum libros de incarnatione domini
eleganter ſcripiſſe.

57

Silvester natione Romanus, patre Ruffino, Constantini temporibus fuit: anno ab urbe condita millesimo nonagesimo primo: Domini vero anno ccc. xxxix.

Quin autem Alexander Alexandrinus urbis episcopus frustra reuocare Arrius ab errore tentasset, Constantini mandato: adhibita etiam impensa munificet quidem: apud Nicenam urbem Bithynis conciliu generale indicitur: cui. ccc. et xviii episcopi interfuerunt.

Præterea autem in eodem concilio decretum est, neque se impatientia libidinis castrarent in clerum amplius reciperentur: neue neophytus anteq̄ cautius examinaretur clericus fieret: Et ne in militiam dei ascitus cum extraneis mulieribus habitet: cum matre vero, sorore, amita id tantummodo liceret. Ne episcopus in ordinem asciretur, nisi ab omnibus, vel saltem a tribus provincis episcopis: Et ne quem alius episcopus expulerit vel clericum vel laycum alius suscipiat. Decernitur etia: ac quidem sancte ne cuiq̄ fieret iniuria: Ut singulis annis conciliu in provincia habeatur. Quare hoc sanctu institutu aboleuerint nostre etatis pontifices non video: nisi censuras bene uidentiu ac sententiu reformidant. *Consilium quod dicitur per aduocatum: in id*

Postremo vero decernitur, ne quis de minore ecclesia ad maiorem transeat ambitionis et auaritiis causa: quod certe non observatur, quum sicis faucibus tanq̄ lupi famelicis precibus, pollicitationibus, muneribus, largitione uberioris episcopatus ommissis primis omnes quevant et efflagitant.

43

Leo secundus / natione Sicalus / patre Paulo / Vir doctissimus fuit
latine ac grece : ut eius scripta indicant. Preterea vero ad
musica peritus est habitus / ut psalmodiam composuerit :
hymnosq; ad meliorem concentu redigere / artem exercitatu
confirmans.

Itomus quoq; institutu est : ac qdem sanctu : quod vna hodie
observaretur : ne ad archiepiscopatu assumptus pro usupa
tioru ut officioru qm ecclesijs persolveret : qui ex hac largi
ont multa quottidie mala orirentur.

Leo in quo preter doctrina & eloquentia / singularis religio
• mira pietas & clementia fuit : qui q omnes verbis & exem
ad iustitia & fortitudinem / humanitate / benignitate hort
tur / pontificatus sui mense decimo moritur.

Brevis fuit huius sanctissimi viri pontificatus / sed gloria tanta
diutius vixisse apparat : qui eius nomen omniu laudibus
merito celebretur.

Stephanus tercius / natione Sicalus / patre Olibo / anno domini septinge
tesimo sexagesimo octavo pontificatu inuit : Vir certe doctus ac
eruditus : & in rebus agendis : maxime vero ecclesiasticis : stren
admodu ac constans.

Itam est autem alateranensi basilica ad sanctu Petru cum maxima
omniu religionu / mdis predibus / & a pontifice & ab hominibus q
tum aderant . Nunc vero adeo refrigit pietas & religio : non
dico mdis predibus / sed caligati & coturnati vix supplicare digna
Non flent inter eundem / vel dum sacrificatur / ut illi sancti patre
sed vident : & qdem impudenter : De his etiam loquor quos
purpura insigniores facit : Non hymnos canunt : id enim servule
videtur : sed iocos & fabulas ad risum concitandu inter se narrant
Quid plura : quo q; dicacior est & petulantior / eo maiorem in ta

58
corruptis moribus laudom meretur. Seueros & graues viros reformidat
hic noster clerus. Quid ita? quia in tanta licentia malunt viuere / q̄
benemouenti aut cogenti obtemperare: & ob ea rem Christiana
religio quotidia in peius labitur.

Marcellinus, natione Romanus, patre Proiecto: Diocletiani Dalmatę
obsuro loco nati, & Maximiani temporibus fuit.

Hanc autē calamitate quā nostri passi sunt, a deo permissam refert
Eusebius: propter corruptos nimia libertate & indulgentia Christia-
norum mores: maxime vero ecclesiasticorum: quorū peruersitatem
& diuina iustitia frenare hac persecutione instituit: dum simulationem
in vultu, dolum in corde, fallacia in eorum verbis cerneret: Hi
enim liuore, superbia, inimicitis inter se certantes, tyrannidem potius q̄
sacerdotiu sapere videbantur: Christianę pietatis omnino obliui: ac
diuina misteria prophanantes potius q̄ celebrantes. Sed quid
futurum nostra etate arbitramur? quo vitia nostra eo conuertentur,
ut vix apud deum misericordie locum nobis reliquerint. Quanta
sit auaritia sacerdotum: & eorum maxime q̄ rerum potuntur:
q̄ta libido undiq̄ congesta: q̄ta ambitio & pompa: q̄ta superbia
& desidia: q̄ta ignoratio tum sui ipsius, tum doctrine Christianę:
q̄ parua religio, & simulata potius q̄ vera: q̄ corrupti mores,
vel in prophanis etiam hominibus: quos seculares vocant: detestandi,
non attinet dicere: qui ipsi ita aperte & palam peccant, ac si inde
laudem quererent. Veniet: mihi credite: vltima falsusq̄ sim
vates: Veniet thurcus hostis Christiani nominis Diocleciano &
Maximiano violentior: Italię claustra iam pulsat: Nos desides
& somniculose interitu comunem expectamus, voluptati priuatę
potius q̄ comuni vilitati consulentes.

Iulius / natione Romanus / patre Rustico / temporibus Constantii
fuit : q̄ cu Constantino & Constante fratribus imperiū adeptus
annis quattuor & viginti imperavit .

Constituit præterea Iulius / ne sacerdos alibi q̄ apud iudicem
ecclesiasticū causam diceret . Voluit item / ut omnia ad ecclē
pertinentia per notarios / aut primū cyriū notariōrum conscriberentur .
Hos hodie : ut arbitror : protonotarios vocamus : quoru off
cū est res gestas precipue conscribere . Verū nostra ætas
ad hoc pleriq̄ nolo dicere annos : litterarū ignari sunt / ut
sciant nomen suū latine exprimere : ne dum aliorū res ge
per scribere : De moribus nolo dicere / quū & lenoni numerū
& parasitorū q̄dam in hunc ordinē relati sint .

Sozimus / natione grecus / patre Abrahamo : mortuo / Theodosio
Arcadii & Honorii / q̄ patri imperio successerit : temporibus
fuit .

Bibere autem Sozimus in publico clericis venit : in cellis
fidelium id fieri posse non negavit . Venit etiam / ut servi
in clerum reciperentur : q̄ huiusmodi viro liberos &
integros esse oporteret . Asciscuntur nunc non modo servi
& vulgo concepti ac nati : verumetiam flagitiosi omnes / ex
ginitio quoq̄ gemitu : quoru sceleribus ecclesia dei magni
aliquod incommodū tandem capiet .

59

Bonifacius tertius: patria Romanus: a Phoca imperatore obtinuit:
magna tamen contentione: ut sedes beati Petri apostoli: quae caput
est omnium ecclesiarum: ita diceretur & haberetur ab omnibus.

Idem quoque Bonifacius instituit habita synodo episcoporum duo &
septuaginta / presbyterorum .xxx. diaconorum trium: neque sub
anathematis culpa in locum demoveatur pontifex aut episcopi surro-
ganetur / nisi tercia saltem post obitum eius die: ut ne anathemati-
zarentur & largitione & gratia ad pontificatum vel episcopatum
aditum sibi quaererent. Voluit item electione episcopi a clero
& pariter & populo fieri: tamquam ita ratam fore: si a principe
civitatis approbata esset: & si summus pontifex demum his
verbis auctoritatem suam interposuisset: volumus & iubemus:
Sancta quippe institutio & per necessaria nostris praesertim
temporibus: quibus in prius omnia dilabuntur: Est enim simile
veri clero & populum ac principem civitatis: si libera suffragia
sunt: non alium electuros quam merito possit & debeat alius praesse:
quod est episcopi proprium: ut vocabuli ethymologia hinc rei
accommodatam repetamus. Licet reuera (patet bonorum dicam)
multi episcopatum desiderem explendae avaritiae & libidinis suae
causa: non quo communi utilitati: ut eorum exposat officium & nomen:
consulant: Queritur enim quantum reddat episcopatus: non quot
ovis pascae in eo sint.

45. .1

Bonifacius quintus: natione Campanus: pater Iohannis: eo tempore pontificatus inquit quo Eleutherius patricius Roma ab Heremissus / vindicata Iohannis heretici morte semetipsum in Italiam creavit.

Anno vero duodecimo Heraclii Mahometus Arabs: ut quidam volunt: ut alii Persa: nobili genere natus: paterque deus gentiliu coleret: matre Hebraica Hismalietici generis magni in Christiano populo excitavit incendiū: Vita magni / ut veretur ne eius secta nostra potissimum etate reliquias Christiani nominis prorsus extinguat: adeo et prescimus / et animo ac corpore languidi interitus nostrum expectantes concidimus. Immalescit eius secta nunc multo magis quam antea Nam tota Asia et aethiopia / magna pars Europae Mahometanis principibus subiecta est. Instant nunc Turci terra ac mari: ut nos tanquam cuniculos ex his Europae lateribus evadentes sedemus oisosi / alter alterum expectantes / quasi hoc malum universae rei publicae Christianae non imminet. Expectant et sacerdotes ut a secularibus hoc tantum bellum et tam necessarium sumatur: Expectant item seculares ut presbyteri eorum religionis causa pecunias in sumptus bellicos pollicerentur et subministrarent: nec in priores usus effundant: quomodo plerique facere consueverunt / pecunias elemosinis et sanguine martyrum comparatas in aurea et argentea vasa et peregrinandi gratiam fundentes / parum de futuro solliciti / dei quem tantum utilitatis gratia colunt / et hominum contemptores.

60

Sabinianus cuius patria ignoratur: ac merito quidem Gregorio successit:
Homo enim obscuro loco natus / obscurior moribus / rebus gestis Gregorii
viri sanctissimi adversatus est: Nam qui suo pontificatu fame
laboraretur: instarentque pauperes / ut pietatem Gregorii elemo-
synis imitaretur: nil aliud respondebat quam Gregorium populare
fama auccupantem patrimonium ecclesie largitionibus dissipasse.
Paululum etiam absuit quod libri eius comburentur: adeo in Grego-
rii ira Timidia exarserat homo maliuolus. •

Conon Thracia oriundus: in Sicilia educatus: inde Romanis ecclesie
militans / ex presbytero pontifex creatur.

Idem fecit Theodorus Hexarchus Ravennas: cui quidem in
magistratu mortuo non ita multo post Iohannes Platyna
in Hexarchatu successit. Hunc ego crediderim dedisse
nomen in eo natali solo: quod Platyna appellatur in agro Cremon-
nensi positum.

Ad Cononem etiam quod post initium pontificatus statim in validudine
incidit: Unde Paschalis archipresbyter / ac thesauri pontificis
dispensator regnandi cupidus Iohannem Hexarchum pecunia
solicitat / ut eius suffragiis post mortem Cononis pontificatus
sibi decernatur. Accepit pecunia Hexarchus: quamquam nihil

1
eorum quae promiserat deinceps prestiterit. Non erat certe de
premio q̄ frustratione dignus homo auarus / Et impetranda
cupidus: q̄ thesauru ecclesiae: quem mandato Canonis tum in ele
mosynas pauperu / tum in restitutione temploru erogare debue
rat: in largitione effuderit: quo nihil potest esse: in viro pres
tim ecclesiastico: detestabilius. Hoc non fecisset Gubertus
episcopus Britannus / virra temperate doctrina Et integri
te vite insignis: non Leodegarius martyr episcopus August
Adimensis: qui Theodorici Francoru regis iussu interfectus
q̄ cum perseper tyrannidis arguerit: non Andoemus Rhod
archi magensis episcopus / doctrina Et sanctitate nulli secundus:
Hi n̄ non in ambitione Et auaricia / sed in deo Et doctrina
spem omnem sua collocarunt: Unde postea condigna cum apud
deum / tum apud homines accepere mercede felicitatis eterne
ac glorię.

Hadrianus primus / patria Romanus / patre Theodoro summe nobilitatis
viro / pontificatu iniens nequaquam a maioribus suis degeneravit
Nam magnitudine animi / consilio / doctrina / Et sanctitate vite
cum quouis optimo pontifice comparari potest.

Quum hęc in Gallia gererentur / Constantinus in oriente imperato
elephantis morbo correptus: Unde fortasse nata est illa de lege
magni Constantini vana opinio ob similitudine nominis: morbo
Leone quarto imperatorem reliquit: q̄ adeo geminis delictata
est / ut dirupto sacrario sanctę Sophię coronam magni ponderis
ac precii sibi constiterit: qua q̄dem ita frequenter utebatur / ut
aut propter pondus / aut ob frigiditatem lapilloru subito morbo

61

corruptus sit. Idem quoque accidisse nostra aetate Paulo secundo
putaverim: quod adeo his muliebribus deliramentis delictatus est:
conquisitis undique magno pretio gemmis: et exhausto pecunia
ecclesiae Romanae gratia, ut quotienscumque in publicum rediret
Cybeles quaedam phrygia ac turrita non mitrata videretur.
Hinc ego ortam tum sudore propinquis corporis, tum gemmarum
pondere apoplexiam illam cito qua corruptus subito morbo

intervit

Gregorius quartus, patria Romanus, patre Johanne, tituli sancti
Marci presbyter, eo tempore pontificatu inquit quo et Saraceni
Asiam occupantes, ad sanctae Palaestinae loca Christianis aditum
interduserunt.

Idem postea octingentesimo ac trigesimo dominice incarnationis
anno synodum multorum episcoporum habuit: excogitata ad
honorem dei et utilitatem ecclesiasticae dignitatis: in qua
quidem constitutum est, ne episcopi et clerici cuiusvis gradus
preciosas et exquisitas vestes: utpote sericas et coccineas
coloris, aut bracteatas ferrent: neque in digitis gemmas: nisi
dum praesules sacrificant: in cingulis et calceis crepidis aureis
et argenteis ferrent: quae certe procul omni religione sunt:
et magnae incontinentiae ac vanitatis signa manifestissima.
Quinam nostris temporibus Lodovico viveret: Indiget tunc
ecclesia tuis sanctissimis institutis, tua censura: adeo in omni
luxum et libidinem sese effundit ecclesiasticus ordo: coccinatos
et bracteatos nunc inspiceres non homines: quod leve fortasse
videretur: sed equos et iumenta: precedente dum incidunt

X
magno adolescentu, Et altero presbyteroru agmine subsequente:
Non in asinis: ut Christus nostri dogmatis auctor, Et beneuolentia
Unicu in terris exemplar: sed in equis praefero cibus Et phaleris
ac si ex hoste deuicto triumphum ducerent. De argenteis Vasis
Et egregia eoru suppellectile, de q cibarius non attinet dicere: quia
Et Sicyli dapos, Et Attalica ornamenta, Et Vasa Corinthia
Si haec inspicias: nullius precii dici possint. Quid vero ex hac
intemperantia nascatur dicere praetermitta, ne os: ut ipsi aiunt
in celum ponam.

Iohannes Anglicus, ex Maguntiaco oriundus, malis artibus: ut aiunt
pontificatum adeptus est: Mentitus enim sexum qui feminae
adolescens admodum Athenas cu viro docto amatore proficiscit
ibi q praecipuos bonaru artiu audiendo tantu proficit, ut Roma
veniens paucos admodu etia in sacris litteris pares haberet: non
superiores. Legendo autem Et disputando docte Et acute tantu
beneuolentia Et auctoritatis sibi comparauit, ut mortuo Leone
in eius locu: ut Martinus ait: omniu consensu pontifex creatus.
Veru postea a seruo compressa, qui aliq diu occulto ventrem
tulisset: tandem dum ad Lateranensem basilicam proficisceretur,
inter theatru: quod colosseum vocant: a Neronis colosso: Et
sanctu Clemente, doloribus circumuenta perierit: eoq loci mortui
pontificatus sui anno secundo, mense uno, diebus quattuor sine ulla
honore sepelitur. Sunt q haec duo scribant: pontificem ipsum
quando ad Lateranensem basilicam proficiscit, detestandi facinorae
causa, Et viam illam consulto declinare: Et eiusdem vitandi

62

erroris causa, dum primo in sede Petri collocatur ad eam rem
perforata, genitalia ab ultimo dyacono attrorari. De primo
non abnueri: de secundo ita sentio: sedem illam ad id parata
esse, ut qui in tanto magistratu constituitur sciat se non deum, sed
hominem esse: & necessitatibus naturæ: utpote egerendi subiectu
esse: Unde merito sterco varia sedes vocatur. Hæc quæ dixi
vulgo feruntur, incertis tamen & obscuris auctoribus: quæ
ideo ponere breuiter & nudè institui, ne obstinati nimium &
preternaciter omisisset videar quod ferè omnes affirmant: E. rremus
etiam nos hac in re cū vulgo: quamq̃ appareat ea quæ dixi
ex his esse quæ fieri posse creduntur.

Formosus Portuensis episcopus post Stephanum pontifex creatur:

Nescio quo fato accidisse dicam, ut una cum industria imperatoru
simul etia pontificum virtus & integritas defecerit: quæ quæ
tempora infelicissima esse arbitror: quæ auctoritate Platonis
tales soleant esse reliqui ciues quales sunt in rem publicam
principes.

Stephanus sextus, patria Romanus, Anagninus episcopus, pontifex
creatus tanto odio persecutus est Formosi nomen, ut statim
eius decreta abrogauerit, res gestas resciderit. Licet quidam
scribant ipsum Stephanum episcopatu Anagninæ a Formoso
consecutum fuisse: Sed ego arbitror hoc odium ex ambitione

ortu fuisse: qui iam eo deuenissent ecclesiastici, ut non coacti: ut
antea: sed sponte & largitionibus pontificum munus obirent.
Hinc odium ortu est, quo etiam in mortuum Stephanus seruebat
q̄ ei antea impedimento fuisse, quominus optata sede potiretur.
Refert Marinus scriptor, Stephanum tanta rabie defuisse, ut
habito concilio corpus Formosi & tumulo tractu, pontificali habitu
& spoliato, indutuq; seculari, sepulture laicorum mandauerit: absq;
tamen dextere eius duobus digitis: illis potissimum q̄bus in consecra-
tione sacerdotes utuntur: in Tyberimq; proiectis: q̄ ut ipse dice-
bat, contra iura sacramenti Romae & sacerdotiu repetisset: quo a
Iohanne octavo iure spoliatus fuerat. Magna fuit hęc contro-
uersia & pessimi exempli, quæ postea fere semper seruata hęc
consuetudo sit, ut acta prioru pontificu sequentes aut infring-
rent, aut omnino tollerent: quod hactenus certe ab optimis illis
pontificibus: quoru uitas conscripsimus: alienu fuit.

Paulu certe absuit, q̄ nostra tempore Paulus secundus Venetus
Formosi nomen: ut sit: sibi inderet: q̄ id ei nomen maxime conuen-
ire uideretur propter proceritate corporis & maiestate, quo-
minus autem id faceret deterruere eum cardinales quidam historici
non ignari: ne ei post mortem id accideret quod olim Formoso. Tuli
id egre Paulus: quia nil ei præter hoc nomen ad summa felicitate
deesse uidebatur.

Romani, patria Romani, ubi pontificatu inuit Stephani pontificis
decreta & acta statim improbat abrogatq;: Nil enim aliud hi
pontificuli cogitabant, q̄ & nomen & dignitate maioru suorum

extinguere: quo nihil potest esse prius. Et angustioris animi.
 Qui enim his artibus nituntur, nulla virtute muniti, eo de-
 loco abradere benemerentes conantur, quem ipsi ob ignavia
 Et malitia attingere non possunt. Neminem siquidem
 unquam inuenies alienis famis inuidere, nisi qui omnibus probris
 contaminatus desperat suum apud posteros celebre nomen
 aliquando futurum. Hi sunt qui fraude, malitia, dolo,
 Et maledicentia de humano genere benemeritos mordent,
 Et lacerrant, accusant, corrodam, tanquam ignavi canes Et
 inuitiles: nec feris sese obiciunt ob timiditate: sed vincetas
 Et caueis inclusas mordentes.

Iohannes nonus, patria Romanus, pontifex creatus, Formosi
 causam in integrum statim restituit, aduersante magna populi
 Romani parte: qua ex re tanta seditio orta est, ut paulum
 Et admodum abiusto pretio abfuerit. Is autem Rauennam
 Et profectus .iiii. Et lxx episcoporum habito conuentu, Et
 Stephani res gestas improbauit, Et Formosi acta restituit:
 Et diiudicans perperam a Stephano factum: quod censuit eos iterum
 ordinandos esse quos Formosus ad sacros ordines ascinerat.
 Et Hoc tum accidisse putauerim ego, cum quia pontifices ipsi
 a Petri vestigiis discesserant: tum vel maxime, quia res publica
 Christiana ignauos Et desides principes habebat: quorum
 Et maxime intererat nauiculam Petri fluctibus exagitari: ne
 si gubernator aliquando resipisceret, principes ipsos et malos
 nauitas et res publica dericeret.

Benedictus quartus / patria Romanus / pontifex creatus ob eius humani-
tatem & clementiam. Verum nil suo gestum est quod magno
prelo collaudari possit. Acciderat huic etiam: quod aliis interdum
soleret: ut hominum industria in quovis genere virtutis consensu
nullis calcariibus adhibitis: quibus hominum ingenia ad laudem
excitarentur: quod fieri a bene institutis populis / optimisque prin-
cipibus consuevit.

Verum est certe quod Crispus ait: Quae orta sunt occidunt: quae
aucta senescunt. Imperium ipsum magnum habuit incrementum:
Verum postea principum ac populi Romani ignorantia splendor illi
Romani nominis in obscuras tenebras conuersus est: tum vel
maxime ubi remissa exercitatione virtutis / voluptatibus se
etheris ad effeminanda corpora inuentis tradiderit. Ideo
etiam accidisse pontificali dignitati dicere possumus: Sancti-
tatem enim & doctrinam: quae non nisi magnis laboribus consummataque
virtute comparantur: pontificum decus sine ullis operibus pro-
prium auctum est inter tot hostes & obstinatos persecutores
Christiani nominis: mox vero ubi cum ipsis opibus lasciuia
cepit ecclesia dei / versis eius cultoribus a seueritate ad lasciu-
iam peperit nobis tanta licentia praecandi / nullo principum flagitia
hominum tum coercente haec monstra / haec portenta: a quibus
ambitione & largitione sanctissima Petri sedes occupata est
potiusque possessa.

Leo quartus: cuius patriam historici non permittunt: pontificatus adeptus
 a Christophoro eius familiari dominandi cupido capitur,
 Et in vincula conicitur: quod quidem fieri non sine magna seditione
 Et multorum interitu potuit: Quamquam auctoritatis pontificatus
 tum esset vitio priorum pontificum, ex hoc vel maxime compre-
 hendere potest, quod a viro privato tanta dignitas vi Et factione
 uno fere momento occupata est. Verum est certe quod dici solet:
 Plus auctoritatis dignitates ex hominibus capere, quam ex dignita-
 tibus homines: ut in censura Romana apparuit: quae primo ut exiguis
 magistratus posthabita est: Verum ubi civitatis optimates
 obire munus illud dignati sunt, tanta ei dignitatem tribuere, ut
 inter optimates in seculum prope haberetur, quae censoriam dignitatem
 in vita non fuisset. Christophorus itaque sedem occupat. xl.
 Leonis in pontificatu die: quem ego pro dolore animi paulo post
 periisse crediderim, quod ab eo potissimum honore spoliatus fuisset,
 quem ipse ut lupum domi aluerat: ut illud Throcciti: Enutrito
lupos quae te comedant.

Sergius tercius, patria Romanus, patre Benedicto, pontificatus iniens
 basilicam Lateranensem quae tum corruebat restituit. Christo-
 phorum et monasterio tractum in vincula coniecit. Rebus demum
 confirmatis in Gallias profectus, Lotharii gratia Cameracensis
 factus: qui tum regnabat: in Italiam rediens, Et Christophorum
 arotiore custodia reuinxit: Et Formosi acta ita improbanit, ut

Idem ad sacros ordines eos admittere necesse fuerit / quos Formosus
antea sacerdotali ordine dignos censuerat. Neq; hanc eadem
ignominiam mortuo intulisset contentus / eius cadaver e sepulchro
tractu capitali supplicio ac si uiuere afficit / corpusq; ipsum
in Tyberim pronicit: tanq; sepultura & honore humano
indignum.

- Vide quæso q̄tum isti degenerauerint a maioribus suis: Illi enim
utpote viri sanctissimi dignitatem vltro oblatam contemnebant
& orationi & doctrinæ Christianæ vacantes: hi verolargitione
& ambitione pontificatum querentes / & adyri / posthabito
diuino cultu / inimicitias non secus ac feruissimi quidam tyranni
inter se exercebant: suas voluptates postea securius explebant
quum nullibi extarent q̄ eorū vitia cohercerent.

Iohannes duodecimus / patria Romanus / de via lata / patris Albrici
potentia fretus pontificatum occupat. Octavianus is eadem
primo vocabatur: homo sane ab adolescentia omnibus probris
ac turpitudine contaminatus: Venationibus magis: siq; temporis
a libidimbus supererat: q̄ orationi deditus.

Ferunt multa prodigia tum in Italia apparuisse: Nam & lapis
de celo miræ magnitudinis cecidit: se iente ventorū atq;
& imbriū procella: & in vestibus multorū signū crucis ac glæ
& cruentæ diuinitus apparuit. Quæ eadem portenta indicare
magnas clades & calamitatem ecclesiæ multi interpretabantur.

Iohannes autē ^{1. Vnq̄} vix omni q̄ ante se in pontificatu fuisse perniciosior &
& sceleratior / pontificatus sui anno nono / mense tercio / die q̄to mori

65

Bonifacius septimus: cuius cognomen & patria ob ignobilitatem credo
reticetur: pontificatum malis artibus adeptus male etiam
amisit: Nam invito magistratu conspirantibus simul bonis
civibus relinquere urbem coactus, preciosissima quoque
& basilica Petri subtrahens, Constantinopolim confugit: ubi
tamdiu substitit quoad divenditis que sacrilegio abstulerat,
magnam vim pecuniarum comparasset: quibus tanquam admimiculis
occupandis tyrannidis factus urbem repetit, cuius Romanos
largitione corrupturus.

Vide quæso quantum degeneraverint hi pontifices a maioribus suis:
quæ hanc rempublicam Christianam tam amplam, tamque
magnificam suo sanguine reliquerunt. Pontifex Romanus sacrorum
& pater & rex, sacra ipsa furto abstulit: & quæ vindicare
sacrilegia debuerat, tanti sacrilegii factus est auctor. Hoc
autem contingere in quavis re pub. consuevit, quando plus
malorum ambitio valet quam bonorum virtus & gravitas. In
clero igitur deligendi essent: quorum vita & doctrina probata
sit: non autem hi qui quæ nihil virtutis & religionis habent
ambitione & largitione sibi potentia quærent.

Iohannes quatuordecimus, patria Romanus, patre Leone presbytero
e regione Gallinæ albe, pontificatu adeptus miro odio in clericos
exarsit: unde merito & ab ipsis clericis odio habitus est:
maxime vero quæ divina humanaque omnia cognatis & affinibus
suis elargiebatur: posthabito dei honore, & Romane sedis
dignitate: quem certe errorem ita posteris tradidit, ut ad
nostram quoque ætatem pervenerit. Quæ quidem consuetudine
nil certe dici perniciosius potest: quæ non ob religionem &

dei cultum appetere pontificatu nostri sacerdotes videantur: sed
ut fratru vel nepotum / vel familiaru ingluvie & auaritiam
expleant.

Iohannes Septimus decimus, Placentinus episcopus, potentia Cyrillan
Romani consulis fretus: quem pecunia corrupisse creditum est
tempore Gregorii qui per factione pontificatu occupat.

Miror ego historicos Iohannem ipsum inter pontifices numerasse:
quum uiuente adhuc Gregorio sedem occupasset: nisi forte
in conscribendis pontificum vitis ita faciendum censuit, ut in
perpetua historia sit: Nam & tyrannoru prouersa facta opti-
mum principu rebus gestis amur errantur: ut quum inter se bo-
& mali dissident, a legentibus cognosci possit: quo malorum ex-
# vitam plo a vitis deterreantur: & bonoru ad virtute impulsi du-
in terris felicem & beata: qua quidem beatitudine Iohannem
caruit, fuit certe in pontificatu & latro: non enim ut par fuerit
per ostium intravit.

Iohannes xviii: cuius cognomen & patria ob ignobilitate ignoratu
quarto mense / die vigesimo post initu pontificatu moritur.

In his autem malis vnicu leuamen Ugo prefectus Ottonis in Ita-
& Hetrurijs gubernator est habitus: Adco enim iuste &
integre provinciam sibi creditam rexit, ut optimi principis
desideriu nemini provincialiu reliquerit.

Placuit hoc loco Ugois laudes commemorare: ut gubernatoris pr-
uinciaru intelligant satius esse bene & integre viuendo laude
& gloriam, q̄ male agendo diuitias male parvas cu ignominia
& nota sempiterna reportare.

Iohannes .xix. patria Romanus / & regione portus Metropolitans
 pontificatum iniens / ad aciem conuersus nil memoria dignum
 gessit. Laudari vel maxime Robertus rex Francie potest :
 q̄ ea tempestate non minus piam q̄ regalem vitam ducebat :
 Nam & doctrina & sanctitate omnes reges Christianos
 ita antebat / vt disputationibus nulli secundas haberetur : longe
 aliter sentiens q̄ quod nostroru temporu reguli arbitrantur :
 nequaquam primarie dignum esse dicentes scire tras : qui eos
 maxime debeat : q̄ populos regunt : bene gubernandi ratione
 ex alioru preceptis colligere : quod fieri sine doctrina &
 # aliud lectione non potest. Quid enim est princeps illiteratus q̄
 imago leonis ceteris feris imperantis. Sedent affectus tum
 suos / tum populoru necesse est : q̄ digni haberi volunt vt
 aliis imperent. Merito igitur Robertu laudamus : cuius
 preterea tanta fuit religio / vt quotiens sibi per occupationes
 bellicas liceret horas canonicas vna cum sacerdotibus conuerret.
 Hac autem pietate hoc meritum feruit / vt qui oppidu quoddam
 ex hostibus obsideret : neq; horas suas intermitteret : magna
 hostiu diuinitus conuenerunt : statimq; irruentibus suis oppidu
 caperetur.

Silvester tercius / patria Romanus / patre Laurentio / in locum
 pulsi Benedicti surrogatus / non diu in pontificatu mansit :
 Nono enim & quadragesimo die factione suoru Benedictus
 restituitur. Eo enim tum pontificatus deuenerat / vt q̄ plus
 largitione & ambitione : non dico sanctitate vite & doctrina
 # Valeret : is tantummodo dignitatis gradum : bonis oppressis &
 reiectis obtineret : quem morem vltima aliquando non veti /
 missent nostra tempora : Sed hoc parum est : priora Cui deus
 caurat) visuri aliquando sumus.

Damasus secundus / natione Baunarus / cognomento Bagmarius vel
Pepon (ut quidam volunt) pontificatum per vim occupat / nullo
cleri populiq; consensu : Adto enim inoleverat hic mos / utian
cuq; ambitioso liceret Petri sedem invadere . Sed obstitit dno
iustus index / ut is ceteris exemplo esset : ne quod virtus dave
consuevit ambitione & largitione quereretur : Nam tercio
& .xx. pontificatus sui die morit̃ .

Leo nonus / natione Alamannus / anno dñi Millesimo quadragesimo
nono pontificatu inuit .

Exerant tamen vitia quorundam pontificu : quomodum scripsimus
ut merito ipsi clero sublata potestas videretur dñi iudicio : quor
melius eorum mentes flagitiis contaminaty aliquando verter
ana tur ne Christi re spub. malis rectoribus comissa presumdaret̃ .

Nicolaus secundus / natione Allobrogus / Extrardus antea vocatus /
episcopus Florentinus ob virtutem & animi prestantia abro
to Benedicto : haud legitime creato pontifice maximo Se
decernitur . Qui statim into pontificatu Suvium concessit : ibi
anno dñi millesimo quinquagesimo nono concilio habito : cui no
solum episcopi verum multi Italie proceres interfuerunt : Ben
dictum abdicare se pontificio munere & habitu coegit : &
velitras exulatum abire . Inde vero Roma proficiscens / secun
capud Lateranum concilio habito legem tulit : ut in decretis leg
Romane ecclesie admodum salubrem : que talis est : Siquis pri
ma vel gratia humana / aut populari militari ut tumultu sin
concordi & canonica electione cardinalium fuerit in throno
collocatus : is non apostolicus sed apostaticus : id est a ratione
deficiens merito vocetur : licetq; cardinalibus clericis & layc
dem colentibus illi ut predonem anathematizare : & quous
humano auxilio a sede apostolica propellerent : atq; quous in loco
in urbe no liceat : catholicos huiusce rei causa congregare .

67

Bonifacius nomen / patria Neapolitanus, Petrus cognomento
Tomacellus antea vocatus, Romae cardinalium omnium consensu
pontifex creatur: Anno domini millesimo tercentesimo octo-
gesimo nono. Hic Et si annorum circiter triginta esset dum pontifi-
catum inivit: ita tamen demiceps vixit in tam florida etate, Et
tanta peccandi licentia, ut nulla ei libido, nulla voluptas iniungi
vel obici posset: iuuentute certe cum ipsa senectute coequisse
videbatur.

Huic autem pontifici ad summa gloria nil certe defuisset, nisi affinium
Et cognatorum affinitatibus obtemperans, aliquam notam contraxisset:
Multa enim crimina per Symonia cum prauitatem committebantur,
petentibus contra fasq; omnia tum fratribus, tum cognatis: quorum
magna multitudo questus gratia Roma venerat. Indulgentiis
vero Et quidem plenariis ita passim vendebantur, ut iam
vilesceret clauus Et litterarum apostolicarum auctoritas.
Et Reuocare huc omnia Bonifacius conatus cognatorum precibus
Et eo identidem redire cogebatur. Unde melius ac tum in
ecclesia deicenserem, si pontifices vericetis affinibus Et cognatis:
vel saltem in mediocri fortuna collocatis: pontificis dignitati
potiusq; carni Et sanguini consulerent.

In tantis autem malis quibus provincia nostra afflictabatur, vix
tamen boni in Italiam aduocatum est: Ad nos enim Chrysoloras
Bysantius litteras graecas attulit: quae annis iam quingentis in Italia
conticuerant. Hinc graecae latinaeque linguae scholae exortae sunt:
Quarino, Victorino, Philelfo, Ambrosio monacho, Leonardo
Aretino, Caroloque: ac plerisque aliis tanquam ex equo Troiano
in lucem prodromibus: quorum emulatione multa ingenia
demum ad laudem excitata sunt.

X

Alexander quintus / natione Cretensis / Petrus antea vocatus / avo
minorum frater / archiepiscopus Mediolanensis : vir doctus
& sanctitate vite praeclarus / omnium cardinalium consensu :
in consilio Pisano erant : pontifex creatur.

Is merito Alexandri nomen consecutus est : qui & liberalitate
magnitudine animi cum quovis optimo principe conferri po-
tuit. Avo n. munificus erat in pauperes & viros sua benigni-
tudine dignos / ut brevi nil sibi reliquerit. Unde per iocum de-
interdum solebat / se divitem episcopo fuisse : pauperem
cardinalem : mendicium pontificem. In eo n. defuit illa
di cupiditas / quae una cum virtute & statu crescit simul. S-
vitium cadere in viros bonos & rerum humanarum contem-
tes non potest : q. quo magis consentiunt / eo minus vitiis
indigere se cognoscunt : & ob hanc rem cupiditates se
refrenant avaritiam / ac ceteras animi labeles expellunt.

68

Eugenius quartus, patria Venetus, familia Condemeria,
populari quidem sed antiqua: patre Angelo natus, vir certe
in vita varius: Principio enim pontificatus sui malis consiliis
ductus, divina hominumque omnia perturbavit: Nam &
populum Romanum ad arma excitavit: & concilio Basiliensi
unde infinita mala orta sunt auctoritatem dedit: approbatis
eorum per litteras apostolicas decretis. Verum postea ad seipsum
rediens, omnia prudenter ac constantissime egit: vir aspectu
insignis, & veneratione dignus: gravis in dicendo potiusque
eloquens: modestus litteraturae: multae cognitionis historicae
praesertim. Liberalis in omnes tum vel maxime in literatos:
quorum familiariter delectatus est: Nam Leonardum Aretinum:
Carolus Poggius: Aurispanus: Trapezuntius: Blodius viros
doctissimos secretis suis admisit. Ad iram non facile movebatur
ob iniurias illatas & maledictoria hominum: aut mimos &
dieteria scribentium. Gymnasia omnia quae diligentissime
fouit: maxime vero Romanum: ad quod omne genus litteraturae
adhibuit. Religiosos mirum in modum dilexit: eosque opibus
& immunitatibus auxit. Bellum autem autem ita amavit:
quod mirum in pontifice videri debet: ut ad ea quae scripsimus
ab eo in Italia gesta: & Delphinum Caroli regis Franciae
filium: composita prius inter regem & duces Burgundiae pace:
& cum magno equatu in Basilienses comitauerit: cuius impetu
& dissipatus ille conventus est: & Vladislau Poloni regem cum
Iuliano Cesarino dyacono cardinali in Turcos miserit: quorum

de numero ad triginta milia uno proelio cesa inter Hadrianum
lim Et Danubium sunt: licet in tanta victoria rex ipse
cardinali ab hostibus interfectus sit. Constanti preterea
pactis seruandis est habitus: nisi quod pollicentis fuisset: qui
renocare quam perficere satius esset. Splendidus in victu
parcus in suo: Et a vino ita alienus, ut absterminus meru
retur. Familiars habuit admodum gaucos: sed viros de
Et quorum opera in gravibus rebus uti posset: quos ta
suis modis suis testes in cubiculum conatus admittebat: a
tabatur quid in vrbe fieret: quid de pontificatu suo sentire
homines: ut errata sua vel suorum siquid perperam factu
emendaret. Exornare autem ecclesiam dei edificis
sacellis est amixus: ut ex capella pontificia Et genis sancti
Petri valuis appareret. Moritur autem vix ingenuo
gestis insignis etatis sue anno sexagesimo quarto: sepelitur
in basilica Sancti Petri sepulchro marmoreo his Ver
notato.

Engernus iacet hic quartus: carnobilit cuius
Testantur vite splendida facta sue.
Istius ante sacros se prebuit alter abortu:
Alter ab occasu cesar utraq; pedes:
Alter ut accipiat fidei documenta latinis:
Alter ut aurato cingat honore caput.
Quo dicit Et Armenii quatorum exempla secuti,
Romana agnovit/Arthiopesq; fidem:
Inde Syrii/ac Arabes/mundiq; e finibus Indi.
Magna: sed hec animo cuncta minora suo:

69

Nam valida rursus Thruvos iam classe prebat:
Dum petit ast illum sustulit atra dies.
Qui semper vanos tumuli contempsit honores,
Atq; hac impressa condite dixit humo.
Sed non quem rubro decorauerat ille galero:
Non hoc Franciscus stirps sua clara tulit:
Susceptiq; memor meriti / tam nobile quod nunc
Cernis tam prestans surgere insit opus.

Nicolaus quintus, Thomas Sarzamus ante vocatus: a Sarzamo
oppido Lucensis agri: pontifex omnium consensu creatus pridie
Nonas Martias. M. ccc. xlvii. vii. kalendas martias parvum
vixit matre Andreola, patre Bartholomeo physico natus: sed
virtute / doctrina / comitate / gratia / liberalitate / magnificentia
tanto pontificatu dignus: Licet ipse adeo modestus erat, ut
tanto magistratu se indignum arbitraretur: rogaueritq; cardinales
omnes supplex etiam ut ecclesie dei maturius consulere.
Verum Laurentino cardinali eum adhortante, ut cursum sancti
spiritus impediret: collum tanto oneri subiecit. Interrogatus
ut sit: Cardinalis Portugalsis et conclavi prodiens, quem
pontificem creassent: respondit non nos Nicolaum, sed deus
pontificem designavit.

Nicolaus autem pontifex: sicut tedio animi quo maxime cruciabatur
post captam Constantinopolim: sicut febri & podagra: qua potissimum
vexabatur: pontificatus sui anno octavo moritur. M. ccc. l. v.

sepeliturq; in basilica Petri honorificentissima pompa: cui
in sepulchro hoc epitaphium merito inscriptum est.

Hic sita sunt quae Nicolai antistitis ossa:

Aurata q; dederat secula Roma tibi.

Consilio illustris: virtute illustrior omni:

Excoluit doctos doctior ipse viros.

Abstulit errore quo scisma infecterat orbem:

Restituit mores: membra: templa: domos.

Tum Bernarctino statuit sua sacra Senensi:

Sancta inibi tempora dum celebrat.

Cinxit honore caput Federici coniugis auro:

Res Italas iusto fœdere composuit.

Artura Romanæ complura volumina lingue

Prodidit: et in tumulo fundite thura sacro.

Laudat q;dem eius liberalitas qua in omnes usus est: magis

erga literatos: quos & premia & officiis curialibus

beneficiis mirifice iuuit: eos enim premiis nunc ad

publicas, nunc ad componenda de integro aliqua, nunc ad

dum grecos auctores in latinum ita perpulit, ut literæ

& latinæ: quæ seeculis iam antea amissæ in situ & tenebris

iacuerant: tum demum splendore aliquem adeptæ sint.

Misit & literatos viros per omnem Europam: quorum

stria libri congreverunt: q; maioru negligentia, & barbaris

vapores iam perierant: Nam & Poggius Quintilianum

inuenit: & Enoch Asulanus Marcum Celi Appianum

X

Pius secundus, Aeneas cognomento Licolthomineus ante Vocatus,
natione Italus, Senis oriundus, Cosiniani ortus, patre
Silvio, matre Victoria, patris omnium consensu Pontifex
creatur tercio decimo Calendas Septembris M. CC. LVIII.
Nam pater eius a plebe Senensi cum reliqua nobilitate e repub-
licae exiit, ut ad fundum gentilitium Cosinianum vallis Urcis
oppidum se conferens, infantem colorem ex uxore suscepit: nato
puero Aeneas Silvius nomen pater indidit. Puerpera autem
per quietem visa est sibi infantem cum mitra apparere que
ut prorsus semper in prius mentes hominum sunt Veritas est
ne somnium illud puero et familiae ignominiam portenderet:
neque antea huiusmodi suspicionem levare potuit, quam postea
intellexit filium Tergestinum episcopum designatum fuisse.
quo nuncio omni proorsus metu libera immortalis deo gratias
egit, quod defunctum meliore fato quam ipsa coniectauerat filium
filium sibi videre contigisset.

Vivendi rationem ita patiebatur, ut otii et desiderii accusari
nullo modo posset: Surgebat mane aurora illucescente,
et habita ratione valetudinis, ac re divina caste et
pietate facta ad negotia publica statim egrediebatur. Fumus
officio, ac per hortos recreandi animi gratia delatus promdebat.
Mediocri cibo utebatur: non exquisito et lauto. Cibos raro
sibi apparari iussit: quod apponerebatur hoc edebat. Vinum
parissimum: diluti quoque ac lenis magis quam austeri amator. Sumpto

dimidium horis cum domesticis aut fabulabatur aut dispartit
Cubiculum deinde ingressus quum paululum quietisset
canonicis de more repetitis tam diu legebat aut scribebat
ei per munera publica licuisset Idem faciebat noctu
tidie post cenam: nam & legebat & dictabat usq; ad
tam noctem: In lecto iacens: nec amplius q; horis q; a
gestabat.

Pecuniam q; tam collegit tantu erogavit: quaru neq; stud
net; aspernator fuit: Dum numerarent; dum respuer
intertesse nunquam voluit. Fovere ingenia suoru temp
non est visus: q; tria gravissima bella ab eo suscipia
pontificium ita continuo ex hauserant; ut ex alieno: ac
quo q; dem sepe premeretur. Multos tamen muneri
aulias & beneficis ecclesiasticis iuavit: litteratos dico
Orantes aut poemata recitantes libenter audiuit: et
iudicio q; aliquid sapere viderentur sua scripta comisit.
Mendaces & delatores odio habuit: iram facile col
lectam facillime repressit.

Erga domesticos mera comitate & facilitate utebatur:
quos vel insitia; vel ignavia deliquisse deprehendisse
na charitate admonebat.

Male de se opinantes vel loquentes cohoreuit nunq;: Lo
quere enim in libera civitate loqui omnes volebat.

Eius voluptas omnis: quando a munere publico vacabat
lectione & scriptione frequenti reposita erat. Lib
pluq; Zaphiros & Smaragdos charo habuit: quibu